

Izidaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vredn. v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Člankovina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, korodsko
ulico št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Politični katal. slo-
venskega društva do-
stajajo list brez po-
sredne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Prejemniki listi dobijo
se v tiskarni in po
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Ekspozit se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

En oznaka se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 4.

V Mariboru, dne 22. januarja 1903.

Tečaj XXXVII.

Celjska slovenska gimnazija.

Državni zbor je lani sklenil, da ostane celjska slovenska spodnja gimnazija v celjskem mestu. Na ta sklep je bila vezana tudi vlada. Zraven tega se je opetovano zatrjevala, da bo celjsko vprašanje rešila le v sporazumu s Slovenci in Nemci skupaj. Vsakdo se je torej moral začuditi, ko je čital v proračunu za l. 1903, da se naj dovoli za zidanje slovenske spodnje gimnazije pri Celju svota 10 000 K in vprašati se je moral, kako si je dovolila vlada naenkrat delati za gimnazijo pri Celju.

Na to vprašanje se nam je odgovorilo, da je poslanec g. vitez Berks tega kriv. Mi smo mu to javno povedali, g. vitez Berks pa je v zadnji številki našega lista to zanikal. Mi nimamo vzroka, da bi mu ne verjeli. Toda sedaj nastane vprašanje, kdo je potem kriv? Ali se je vlada sama od sebe odločila za gimnazijo pri Celju? Ali je mogoče kateri izmed ostalih treh državnih poslancev izdal slovensko stvar, ali mogoče kateri deželni poslanci, ali mogoče kateri prvaki iz Celja ali celjskega okraja? Nekdo je kriv, in slovenska javnost hoče in mora vedeti, kdo je izdajica!

Stvar bo prišla in mora priti na svetlo, če ne prej, pri posvetovanju v proračunskem odseku. Za slovensko stvar pa je boljše, da pride prej na svetlo, ker le tedaj bo slovenski zastopnik v proračunskem odseku lahko uspešno zastopal slovensko zahtevo.

Na izjavo g. viteza Berksa v zadnjem »Slov. Gosp.« še moramo odgovoriti, da je

on slabo poučen, ako misli, da se vprašanje glede stavbinskega prostora ni na dnevnem redu. Stavbinski svetnik Butta in zdravnik dr. Keppa iščeta prostor za stavbo slovenske spodnje gimnazije in sta si ogledala že več primernih prostorov. Mimogrede omenimo, da je to za nas Slovence zelo častno, da iščeta prostor za naš zavod dva naša narodna in politična nasprotnika! V tej komisiji še manjka samo Rakusch! Celjski prvaki imajo pač dobre živce, da jim jih to ne vznemiri. Ako je minister celjski deputaciji odgovoril, da se še ne more ozirati na vprašanje glede stavbinskega prostora, kakor poroča gosp. Berks, potem pač ravna sedaj drugače nego je takrat govoril.

Glede odgovora celjskih prvakov v »Domovini« nam je omeniti, da prošnja in rotnje, naj smo edini v celjskem vprašanju, velja pred vsem celjskim prvakom. Naj se drže s poslanci in z nami vred trdno sklepa, ki ga je storil lanski celjski zaupni shod: »Iz Celja ne gremo nikdar!«

Skrbeli bomo, da se cela zadeva razjasni, ali že po zaupnem shodu ali drugače.

Ali bo vojska?

Ali bo vojska? Tako se vsepovsodi povprašujejo. Kot istina se poroča, da so dobili 3., 7., 11. in 14. vojaški kor nalog, naj so na vse pripravljeni. Mnogo nadomestnih rezervistov je poklicano v službo. Železnice so dobile natančna navodila za prevažanja vo-

jaštva že sedaj, enaka navodila, kakor jih dobivajo pred velikimi vojaškimi vajami. Parni mlinci, ki meljejo za vojaštvo, so dobili nova in velika naročila. Tudi mornarica se pripravlja, toda o teh pripravah se pravi, da nimajo nobenega posebnega namena, ampak so le priprave, kakor se vsako leto vrše spomladi za vaje. Toda naše vojaške ladje bi lahko dobile povelje, kadar so na vajah in so z vsem oskrbljene, da odplujejo na mesto, kjer jih potrebujejo.

Mogoče je torej, da naši državniki slutijo, da bo kje treba našega vojaštva. Kakor stoje sedaj razmere, je vsakdo prepričan, da je le na Balkanu nevarnost, da se začne vojska. Nemiri v Makedoniji nočejo prenehati, Turčija ne stori ničesar za pomirjenje te pokrajine. Pred kratkim je bil ruski minister za zunanje stvari na Dunaju ter se pogovarjal z našim ministrom zunanjih stvari grof Goluhovskim o makedonskih razmerah. Mogoče, da sta se pogovorila, da naredita Rusija in Avstrija z orožjem mir, ako ga Turčija noče z mirnimi preosnovami uvesti. Vsled tega je tudi mogoče, da bodo naši mladeniči res morali opasati kmalu britko sabljico ter iti na pomoč svojim slovanskim bratom v Makedoniji, ki stokajo pod turskim jarmom.

Listek.

Stari Bog še živi.

Dogodbica; poslovenil Višnjevički.

»Koliko izhodov pa ima?« vpraša nadzornik.

»Samo dva — prodajalni in vežni izhod.«

Nadzornik pogleda skozi na pol otemnela okna, pa ni nikogar videl. Sel je skozi odprta vežna vrata v hišo in potrka na duri pisarne, meneč, da sta notri.

Nikdo se ne oglasi in nadzornik prime za kljuko. Duri so bile zaklenjene. Še enkrat potrka močnejše, kar zasliši šum, ki je prihajal od ceste. Gotovo je slišal obiskovalec trkanje in je hotel oditi skozi prodajalne duri ter tako prišel v roke stražnikom.

Ni se motil. S temnim, pa vendar prestrašenim obrazom je stal Lahkožive ter vprašal osorno, kaj hočejo od njega.

»Kaj ste imeli tu notri opraviti?« vpraša nadzornik.

»Nekaj sem zastavil«, zajecija boječe.

»Pokažite listič!«

»Jaz — jaz sem prodal.«

»Kaj je bilo?«

»Ponošena vrhnja suknja.«

»Zavitnik, idite vprašat, kaj je hotel gospod notri. Ne povejte pa, da smo ga prijeli.«

Detektiv uboga. Čez nekaj časa se povrne in reče, da je zastavil uro.

»Aha«, se smeji Francič. »Pojdite no, gospod Lahkožive, še enkrat notri, da se dogovorimo.«

Zastavnik je bil ves preplašen, ko je zagledal te ljudi v svoji sobi. Nadzornik, ki ga je že dobro poznal, je šel k njemu.

»Hanov, vi ste od tega moža že večkrat kupili perilo in druge reči.«

»To ni res, gospod nadzornik.«

»Hanov, ne tajite — kaj je hotel gospod pri vas? Vi in on sta nas nalagala, in to je sumljivo. Ni res, vi ste kupili od njega. Tega seveda niste vedeli, da so bile stvari ukradene?«

Zastavnik spozna, da je najboljšje podati se.

»Res je, gospod nadzornik; ta mladi mož je pri meni prodal perilo, ker sem pa mislil, da je njegovo, sem je kupil. Ali je bilo res ukradeno? Tega bi si ne bil mislil.«

»In vendar je tako. Kaj je hotel nocoj pri vas?«

»Trdil je, da sem mu poslal svarilo in me je hotel pregovoriti, naj ga ne izdam. Očital sem mu njegovo nepoštenost.«

»Seveda — on vam je torej obstal, da so bile reči ukradene!«

Hanov je sprevidel, da se je vjel. »Tega ne«, je začel jecjaje, da popravi to napako, pa nadzornik mu reče ostro:

»Nobene besede več, Hanov; sedaj vemo dovolj. Ali imate še perilo, ki vam ga je ta mož prodal?«

»Ne.«

»Mislim sem si. No, z vami smo danes gotovi. Vi, gospod Lahkožive, ste moj vjetnik. Spravite ga v stražnico, da ga potem zaslišim!«

Lahkožive je sprevidel, da je brezuspešno se zoperstavljati in je še isti večer obstal vse. Ker mu stariši niso hoteli dajati mnogo denarja za njegovo lahkost, si je pomagal na drug način. Ko ga je Jelica zavrnila, jo je sovražil in sklenil se maščevati. Bisere je ukradel že v soboto zvečer iz predala. Ključ njegove omare je odprl tudi predal, v katerem so bili biseri. Za to skrivnost je že znal poprej, in večkrat je vzel gospodove denarje, kateri je mislil vsakokrat, da se je uračunal. Tudi bisere je hotel porabiti za-se, pa spomnil se je, da bi se lahko ovadil, zato se jih je hotel iznebiti. Ali na kak način? Kar se spomni Jelice — kaka lepa priložnost se maščevati nad to ošabno lepoticco. Vedel je, da se bo v nedeljo zoročila. Opoldan je šel po navadi v kavarno Alinger, da bi bral časnike, kar se spomni, da bi ji lahko pod-

Našim posojilnicam in za- drugam!

Do zdaj še naša gospodarska organizacija ni bila popolna; nobena naših zvez, ne »Zveza slovenskih posojilnic v Celju« — ne »Gospodarska zveza v Ljubljani« — ni imela centralne blagajne, da bi mogla gojiti denarni promet med zavodi, — to se pravi, sprejemati njih odvisne denarje in je zaobrestovati ter dajati hitro in brez stroškov kredit. Ta nedostatek, ki so ga drugod zveze že davno odpravile, delal je marsikomu načelniku veliko skrbi. Vedno se čita o tatvinah itd. — v blagajni je pa mnogo denarja — in za denar je načelnik odgovoren — to mu je delalo skrbi. Še večje skrbi imeli so pa načelniki v slučajih, če treba mnogo izplačati, pa ni denarja; beračiti je bilo treba drugod, pri drugih posojilnicah; ko se je denar dobil, kar je trpelo vedno dolgo časa, bilo je navadno že prepozno — in s tem trpel je ugled posojilnice. To je tudi krivo, da so se hotele koroške slovenske posojilnice ločiti od nas in se pridružiti nemški zvezi, kar je vsekako naroden greh, ki se ne more nikakor odobravati, k večjemu le olepšati z izgovorom, da slovenske zveze niso popolne.

Po navodilu c. kr. poljedelskega ministerstva pričelo se je z novim letom 1903 pri »Gospodarski zvezi« v Ljubljani z medsebojnim prometom, ki se vrši, kakor pri zvezah v drugih deželah, v tekočem računu. S tem postala je »Gospodarska zveza« popolna; edina na Slovenskem more zadoščati vsem potrebam, ki se na zveze stavijo, — te so: 1. Revizija. 2. Pravna pomoč v vseh združnih zadevah. 3. Snovanje novih posojilnic in zadrug. Posredovanje za gospodarske potrebe in kmetijske pridelke. 5. Centralna blagajna, medsebojni denarni promet. 6. Strokovni list »Narodni Gospodar«. Za vse te ugodnosti plačujejo udinje — posojilnice in zadrug: 1. glavni delež in pa vpisnino 1 krono; — to so vsi stroški, ki si je naložijo udinje »Gospodarske zveze«. »Gospodarska zveza« sama je podvržena reviziji, ki se je lani izvršila po naročilu c. kr. kmetijskega ministerstva, in je kakor znano, zelo častno izpadla.

S temi vrstami hoteli smo naše posojilnice in zadrug opozoriti, da jim ni treba več iskati pomoči pri nemških in laških zvezah, ker s tem bi le kršile našo gospodarsko organizacijo in nečuvno škodile naši narodnosti.

Državni zbor.

Dunaj, 17. januarja 1903.
Obstrukcija.

Dasiravno niso mogli Mladočehi in Nemci dognati nikakega porazumljenja med seboj, so prvi vendar sklenili, da pripustijo, naj se obravnavajo predmeti, kateri so se postavili na dnevni red prve seje državnega zbora dne 15. januarja. Umaknili so Mladočehi svojih 60 nujnih predlogov mirnemu delu na ljubo. A napravil se je račun brez oštirja. Majhni dve strančici iz Češkega sta imeli tudi vloženih 19 nujnih predlogov, a teh niso hoteli umakniti ti radikalni Čehi: Klofač, Choc, Fresl itd. Cela zbornica se je na podlagi obstoječega pravičnega reda morala udati in pripustiti samo češke govore imenovanih poslancev, katerih seveda ni nihče poslušal. Fresl je govoril in obdeloval prazne klopi skozi cele štiri ure; njegovi tovariši so delali enako. Prva seja v četrtek, 15. jan., je trajala od 11. ure dopoldne do 6. ure zjutraj prihodnjega dne. Ponavljali so se med tem v zbornici burni prizori, včasih so radikalni Čehi ropotali, žvižgali in kričali, da nihče ni razumel svojega soseda.

In zakaj so vprizorili radikalci obstrukcijo? Pravijo: »Mi hočemo vreči Körberjevo ministerstvo.« A vsakdo ve, da je to zdaj nemogoče.

Pogodba med Avstrijo in Ogrsko.

V seji 16. januarja je naznanil dr. Körber, da se je med avstrijsko in ogrsko vlado po dolgih obravnavah sklenila pogodba. Trdil je, da je pogodba ugodna za obe državni polovici. Zastran uvažanja svinj iz Ogrskega, po katerih se je mnogokrat zasejala pri nas kužna bolezen, je posebej poudarjal, da bodo avstrijski živinski zdravniki na meji preiskovali ogrske svinje in uvoz zabranili tistim, katere so bolane. — Dokler ne predloži vlada cele pogodbe pred poslance, se ne more presoditi, jeli res za Avstrijo boljša kakor dozdajšnja.

Nov hrup v zbornici.

V petek, dne 16. jan., zjutraj ob polu 7. je podpredsednik Kaiser pretrgal sejo ter odločil, da se bo nadaljevala ob 10. uri. Ko je ministerski predsednik dr. Körber končal svoje poročilo o dogovorih z Ogrsko, so češki radikalci nadaljevali razpravo o svojih nujnih predlogih. Ob 4. uri popoldne, ko so govorili že o nekaterih predlogih, se vzdigne Mladočeh dr. Plaček ter očita podpredsedniku Kaiserju, da on ne spolnuje pravičnega reda. Tri pogreške zoper pravični red mu pred-

baciva. Prvič se je Kaiser pregrešil s tem, da ni pustil radikalnim Čehom, da bi smeli popravljati ugovore drugih poslancev, dokler se njim spoljubi, temveč da naj zadostuje k temu 10 minut. Drugič je spoznal Kaiser neko včerajšnje glasovanje kot veljavno, katero je bilo čisto nepravilno. Tretjič je protipostavno izjavil, da se je današnja seja ob polu 7. uri zjutraj pretrgala; on bi jo bil moral skleniti. Nemške stranke so strastno napadale govornika, medtem ko so mu ploskali Čehi. Predsednik Kaiser se je skušal izgovarjati med drugim s tem, da je že popoldno 6 ur sedel na predsedniškem stolu, ker sta obolela predsednik grof Vetter in drugi podpredsednik dr. Začek. Kajpa, da so odobraval njegovo postopanje Nemci. Da bi sejo zaključil, kakor je zahteval dr. Plaček, tega ni hotel Kaiser storiti.

Sladkorna pogodba.

Pretečeno leto so sklenile v Bruselju skoro vse evropske države neko pogodbo zastran sladkorja, katera ima stopiti v veljavo že koncem meseca januarja 1903. Izdelovalci sladkorja so prejeli v Avstriji za sladkor, ki se je iz naše države izvozil, 18 milijonov kron letne nagrade iz državne blagajnice, da so mogli sladkor v zunanji državi prodajati po nižji ceni, kakor se tam prodaja sladkor pridelan v drugih državah. Pa druge države so ravnale ravno tako; s premijami so podpirale svoje izdelovalce sladkorja. Vsled zgoraj imenovane bruseljske pogodbe so se vse prizadete države zavezale, da ne bodo več podpirale izdelovanja in prodajanja sladkorja v zunanje države s temi nagradami. Avstrijska država bi si s tem prihranila na leto 18 milijonov kron. Pa s tem stvar še ni končana. Nasledek te pogodbe bo ta, da se v Avstriji ne bo več pridelovalo toliko sladkorja kakor do zdaj. Kajti angleška država, katera je zahtevala odpravo teh sladkornih nagrad, bo skoro gotovo po nižji ceni kakor dozdaj dobivala sladkor iz svojih naselbin, katere ima po izvanevropskih delih sveta. Nasledek bo potem tudi ta, da se ne bo pridelovalo toliko sladkorne repe po Češkem in Moravskem kakor dozdaj. Tamošnji poljedelci bodo oškodovani jako občutljivo.

Gre se torej za to, kako se naj pridelovalci sladkorne repe odškodujejo. Tu si pa ne ve pomagati ne vlada, ne prizadeti krogi. Nekateri zahtevajo, teh 18 milijonov kron naj se kar meninič tebič razdeli vsako leto med tiste, ki so dozdaj repo pridelovali, a je ne bodo več v prihodnje. To bi bila pa očitna krivica za tiste kmete, kateri se niso

vrgel skatljivo pri čestitanju. Nato se poda k nji z veselim smehljajočim licem, da ji izroči Judežovo čestitko. Skrivno pa zvito opazuje primeren prostor, kam bi skril skatljivo, kar nekdo prinese lep jerbašček z rožami in Lahkoživc sklence porabiti ga za svoj namen. Mati njena je bila v kuhinji, sestričini zunaj; bil je torej z Jelico sam. Tu poprosi za malo vode za krepčilo. Ona gre, da mu spolni željo, in med tem skrije on skatljivo z biseri v mah. Hudobnež pa še ni bil s tem zadovoljen. Za gospoda je imel še nekaj nujnih pisem pisati, pa gospod mu je rekel, da je nocoj, v soboto, prepozno, da pa bo on jutri ob treh popoldan sam pisal. Zvabil je torej Jelico v pisarno. Pride ona ob tako nenavadni uri in dnevu v pisarno, bo zbudila sum pri trgovcu, če bi pa njega ne našla, bi jo kdo drugi videl. Kakor hitro bodo pogrešili bisere, bodo iskali pri njej in — našli. Lahkoživc je poslal fanta k Jelici, naj ji reče: »Gospod Likavec me pošilja, da naj pridete radi preobilnega dela to in to uro k njemu!« Radi previdnosti je pa poslal nekega fanta z dežele, ki je bil s svojo sestro v mestu in zato niso oklici in vse nagrade v časnikih nič koristili, ker jih nikdo ni čital.

Nedolžnost Jelice je bila dokazana. Likavec je bil neutolažljiv in vedno si je očital, da je vsega kriv le on. Sam se je peljal z

vozom ponjo, da jo pripelje nazaj materi in ženinu.

* * *

Zopet je bila nedelja. V hiši Jelice čakajo s srečnim ženinom tudi drugi gostje. Danes se bo vršila zaroka.

»Danes hočemo pretrgano slavnost in veselje nadaljevati«, reče Likavec in stisne dekletu roko, »in jaz ter gospod nadzornik prosiva, če smeva tej slavnosti prisostvovati.«

Z veseljem je Jelica to dovolila. Od začetka je bila tiha, potem je pa postajala vedno veselejša.

Kako krasno in veselo je bilo. Vino in pečenka je polnila mize, daroval je vse trgovci, in ko so trkali na srečo mlademu paru, se je trgovec zavezal, da hoče nevesti preskrbeti balo in pomagati ženinu, da si postavi lastno delavnico. Jelica se hoče zahvaliti, pa trgovec reče: »Jaz sem vaš veliki dolžnik in nikdo naj me ne hvali in ne zadržuje. Jutri pridite zopet v trgovino in videli boste, kako vas bomo sprejeli.«

Potem je moral še nadzornik razložiti, kako je spravil na dan njeno nedolžnost in vsi zgrabijo za čaše in trkajo, da zvone in kličejo: »Živijo gospod Likavec, živijo gospod nadzornik!«

»Stojte«, zakliče nadzornik, »ne jaz, temveč nekdo drug zasluži, da mu kličete živijo!«

»Kdo pa?« kličejo začudeno od vseh strani.

»Kos časnika — brez tistega bi ne prišel nikdar na pravi sled!«

Zopet zazvene čaše in kliči: »Košček časnika, gospod nadzornik in gospod trgovec naj žive! Živijo!« Vdova pa reče važno:

»Vidite, ljubi moji: vse pride na dan, le v Boga moramo zaupati, ker stari Bog še živi!«

Šmešničar.

Vse mu je zgorelo. Berač: »Gospodje, prosim kaj vbogajme, jaz sem pogorelec!« — Gost: »Ali imaš potrdilo od župana, da si res pogorel?« — Berač: »Ne zamerite, tisto pismo je tudi zgorelo!«

Slab izgovor. Ona možu, ki je prišel zelo natrkan domov: »Danes si se ga pa pošteno nasrkal; povej mi, kako se more človek tako napiti?« — On: »Gostilničarja sem tolažil, ker mu je gospodar zvišal najemnino.«